

Tìm lời tác giả phù điêu cho Bn Thành

Tác Giả: V văn Thu / Bà Chi u
Thứ Sáu, 24 Tháng 8 Năm 2012 06:26

Nm trung tâm thành phố, cho Bn Thành đã trở nên quá quen thuộc với mọi người dân Sài Gòn, cũng như đối với du khách trong và ngoài nước.

Theo dòng thời gian, kiến trúc của cho Bn Thành có nhiều thay đổi.

Tuy thế, đáng vẻ và phần lớn của mặt tiền cho vẫn giữ được như xưa. Trong lòng nhiều u thu h, cho như là mặt tiền của thành phố Sài Gòn -

Thành phố HCM cho dù đổi thay nhưng vẫn giữ được chính thức công nhận.

Nm trung tâm thành phố cho Bn Thành đã trở nên quá quen thuộc với mọi người dân Sài Gòn, cũng như đối với du khách trong và ngoài nước. Theo Quen thuộc là vẻ, có thể nhiều người quan sát thấy những phù điêu trang trí cho Bn Thành với hình con bò, con cá đuối, nư chu...

Những có lẽ, ít người biết tác giả của những phù điêu đó là ai?

Tìm lời người xưa

Trong quá trình tìm vẻ lịch sử truyền thống Miền Nam Biên Hòa, cũng như dòng gốm Biên Hòa xưa. Tôi cũng may mắn tìm gặp lại được hai nghệ nhân gốm Biên Hòa, những người đã trở thành những phù điêu cho Bn Thành năm xưa.

Mùa hè năm 2007, qua lời giới thiệu của một chủ làm trong ngành gốm, tôi được gặp ông Nguyễn Trí Dũng (Trí Dũng), một nghệ nhân gốm Biên Hòa xưa, hiện sống tại phường Thng Nhut, thành phố Biên Hòa. Qua vài lời nói chuyện làm quen.

Tôi liền hỏi ông ngay:

“Cháu nghe nói tr&#äng mình, tr&#äng M&#äng Bi&#än Hòa, ngày x&#äa có làm phù điêu trang trí cho chôn Bùn Thành?”.

Ông T&#ä D&#äng tr&#ä lại ngay:

“Đúng, làm năm 1952, m&#äu là sáng tác của ông M&#äu; tôi và m&#ät ng&#ä i b&#än là hai ng&#ä i tr&#äc ti&#äp lên Sài Gòn g&#än nh&#äng b&#äc phù điêu đó”.

Ng&#äy&#än Trí D&#äng (trái) và Võ Ng&#äc H&#äo, hai ng&#änh nhân đã tr&#äc ti&#äp g&#än nh&#äng b&#äc phù điêu chôn Bùn Thành

Đ&#äc c&#äng i v&#ä nh&#äng năm tháng xa x&#äa, ông hào h&#äng k&#ä lại vô s&#ä chuy&#än cũ.

Chuy&#än v&#ä nh&#äng ng&#ä i th&#äy, nh&#äng th&#ä b&#än và nh&#äng s&#än ph&#äm g&#äm Bi&#än Hòa x&#äa.

Đó là nh&#äng chuy&#än không x&#äa l&#äm, nh&#äng l&#äp tr&#äng ngày nay khó hình dung v&#ä m&#ät ngôi tr&#äng n&#äi ti&#äng m&#ät th&#äi v&#ä i dòng g&#äm m&#äng Bi&#än Hòa.

Sinh ra trong m&#ät gia đình có truy&#än th&#äng v&#ä g&#äm m&#äng, nên t&#ä r&#ät nh&#ä ông đã có d&#äp ti&#äp xúc v&#ä i nh&#äng ng&#ä i ngh&#ä nhân của tr&#äng Bá ng&#ä, càng quan sát ông càng đam mê nh&#äng đ&#ät, men. Năm 14 tu&#äi, ông vào h&#äc tr&#äng M&#äng Bi&#än Hòa, sau 4 năm h&#äc t&#äp, ông t&#ät nghi&#äp năm 1950, và cũng là khóa h&#äc trò cu&#äi cùng của tr&#äng d&#ä i s&#ä đi&#äu hành của ông bà Balick.

Sau khi ra tr&#äng, ông làm vi&#äc liên t&#äc t&#äi H&#äp tác xã M&#äng Bi&#än Hòa cho đ&#än khi đ&#äc t&#äy&#än vào tr&#äng K&#ä thu&#ät Bi&#än Hòa, năm 1966, đ&#ä làm th&#äy đ&#äy ban g&#äm của tr&#äng. C&#ä đ&#ä i ông g&#än li&#än v&#ä i ngh&#ä g&#äm, hi&#än nay &#ä tu&#äi 76, ông v&#än làm nh&#äng s&#än ph&#äm g&#äm cho nh&#äng đ&#än hàng nh&#ä, l&#ä.

G&#äp đ&#äc ng&#ä i ngh&#ä nhân th&#ä nh&#ät, tôi ti&#äp t&#äc đi tìm ng&#ä i ngh&#ä nhân th&#ä hai đã tham gia g&#än nh&#äng b&#äc phù điêu đó. Sau nhi&#äu cu&#äc tìm ki&#äm, cùng v&#ä i s&#ä h&#äng đ&#än ch&#ä đ&#äng của ông T&#ä D&#äng, tôi cũng tìm đ&#äc ng&#ä i ngh&#ä nhân này, g&#äp đ&#äc ông t&#äi Cù Lao Ph&#ä (Bi&#än Hòa) vào m&#ät ngày trung tu&#än tháng 10. Ông là Võ Ng&#äc H&#äo, sinh năm 1932 t&#äi Tân Thành, Bi&#än Hòa.

Vào h&#äc tr&#äng M&#äng Bi&#än Hòa năm 1945, sau b&#än năm h&#äc t&#äp, ông t&#ät nghi&#äp ban g&#äm của tr&#äng vào ngày 11.07.1949.

Sau khi t&#ät nghi&#äp, ông ra làm th&#ä cho H&#äp tác xã M&#äng Bi&#än Hòa đ&#än năm 1961, sau đó ông làm cho công ty c&#äp n&#äc thành ph&#ä đ&#än khi ngh&#ä h&#äu.

Tìm hiểu tác giả phù điêu chôn Bôn Thành

Tác Giả: Văn Thu / Bà Chi&#u
Thứ Sáu, 24 Tháng 8 Năm 2012 06:26

Hôm nay, ông sống tại Bình Lộc, huyện Vĩnh Cửu, tỉnh Đồng Nai.

Tại Cù Lao Phố, vào một ngày tháng 10.2007, hai người nghệ nhân miền Biên Hòa năm nào, sau nhiều năm xa cách, ngày nào lên gò n nhng phù điêu tóc háy cän xanh nay mái đäu đä bäc.

Gặp lại, hai ông ôn lại nhng kỉ niệm năm xưa và mái träng Miền, nay chän cän trong ký ức. Và nhän lại nhng ngày đi gò n nhng bäc phù điêu, đó là nhng kỉ niệm không thänào quên.

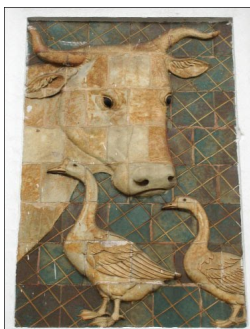
Người viết bài này đäc phép người chủ hai vänh nghệ nhân, đäp này xin thuật lại đôi đäu và nhng ký ức đó!

Ký ức còn lại

Phù điêu hình bò và heo (của Ông)

Tôi đäc đäc một trang nhật ký của một nghệ nhân miền Biên Hòa ghi: "Ngày 1.9 (âm lịch) mäa cän ngày. Qua ngày 2.9 näc lên läc päk. Näc xuäng län cho täi ngày 17.9. Đäu vä đó". Đó là nhng dòng chữ ghi lại nhng tä kỷ niệm läch sä Nhâm Thìn (1952) tại Biên Hòa.

Phù điêu hình bò và vịt (c&#a Đông)

Sau tr&#n lũ lụt Nhâm Thìn, ba ông Phạm Văn Ngà (Ba Ngà), Nguyễn Trí Đông (T&# Đông) và Võ Ngọc H&#o đ&#c H&#p tác xã M&#nghe Biên Hòa c&# lên Sài Gòn đ&# g&#n nh&#ng b&#c phù điêu ch&# Bùn Thành. Nh&#ng b&#c phù điêu này đ&#c nhà th&#u ch&# Bùn Thành đ&#t tr&#ng M&#nghe Biên Hòa làm. Thầy Lê Văn M&#u đ&#c giao sáng tác theo đ&#n đ&#t hàng, đ&#c s&# giúp c&#a nh&#ng ng&#i th&#y và nh&#ng ngh&# nhân lành ngh&# bên H&#p tác xã M&#nghe Biên Hòa nh&# : Sáu S&#nh, T&# Ngô, Hai Sáng, ch&# Th&#ch, anh Tóc... Thầy Lê Văn M&#u sáng tác tr&#c ti&#p lên đ&#t, sau đó ch&#nh s&#a v&#i s&# góp ý c&#a nh&#ng ng&#i th&#y và nh&#ng ngh&# nhân. Rồi nh&#ng b&#c phù điêu đó, nh&#m đ&# tránh nh&#ng s&# v&#nh méo &# nh&#ng s&#n ph&#m có đ&# nung cao nh&# g&#m Biên Hòa, chúng đ&#c c&#t ra theo t&#ng mi&#ng nh&# riêng, đ&# đem mang đi ch&#m men, đi nung. Lò đ&#t b&#ng c&#i th&#nh tho&#ng gây “h&#a bi&#n” &# nh&#ng đ&# g&#m, đ&#c bi&#t có &# nh&#ng b&#c phù điêu ch&# Bùn Thành nh&#ng màu men tr&#ng ta, tr&#ng ngà ngà vàng m&# gà r&#t đ&#p, r&#t hi&#m g&#p. Do nh&#ng mi&#ng nh&# c&#a nh&#ng b&#c phù điêu đ&#c đ&#t &# nhi&#t đ&# không đ&#u nhau, tuy trong cùng m&#t lò nung, nên khi ra lò nó có mi&#ng màu nh&#t, màu đ&#m là v&#y.

Phù điêu hình cá đuối và n&#i ch&#i (c&#a Tây)

Tr&#c khi đóng thùng mang lên Sài Gòn b&#ng nh&#ng chi&#c xe công nông. Nh&#ng m&#u g&#m c&#a phù điêu ch&# Bùn Thành đ&#c mang t&# tr&#ng trong (ngày nay là đ&#a đi&#m tr&#ng C&#Đ M&# thu&#t Trang trí Đ&#ng Nai) ra s&#p ngoài tr&#ng ngoài (ngày nay là đ&#a đi&#m tr&# s&# UBND t&#nh Đ&#ng Nai), b&#i lò nung g&#m đ&#c đ&#t &# tr&#ng trong. Nh&#ng m&#u g&#m c&#a phù điêu đ&#c đem s&#p ngay ch&# c&#t c&#, ch&# văn phòng thầy Mã Phi&#u (tr&#ng phòng hành chánh tr&#ng M&#nghe Biên Hòa) b&#c ra, s&#p ra &# đó. Thầy Lê Văn M&#u, ch&#p tay sau l&#ng, đi qua đi l&#i coi xem t&#m nào nó b&# v&#nh m&#i cho đ&#c sau l&#ng cho nó m&#ng đ&# cho nó b&#ng. Xong xuôi đâu đó m&#i x&#p vào thùng chuy&#n lên Sài Gòn. Rồi xu&#ng đ&#i đó, ch&# Bùn Thành, nhà th&#u khi h&# xây đ&#ng h&# ch&#a l&#i nh&#ng m&#ng t&#ng cho mình đ&# g&#n nh&#ng phù điêu. Và h&# cũng làm s&#n cho mình nh&#ng giàn giáo, nh&#ng cô công nhân tr&#n cho nh&#ng h&# v&#a s&#n đ&# mình ch&# t&#p trung g&#n nh&#ng phù điêu. Ông Phạm Văn Ngà, ng&#i th&# c&# ch&# đ&#o g&#n nh&#ng b&#c phù điêu cho hai ng&#i th&# tr&#, ông T&# Đông và H&#o, làm nh&#ng công vi&#c c&#n làm đ&# g&#n nh&#ng b&#c phù điêu lên. T&#ng t&#m, t&#ng t&#m, g&#n t&# nh&#ng t&#m &# đ&#i tr&#c r&#i dùng nh&#ng cây ch&#i đ&# gi&# cho nó g&#n ch&#t v&#i h&# v&#a, đ&#n khi hoàn thành m&#t b&#c phù điêu, ki&#m tra l&#i xem ch&# nào còn h&# thì tr&#t h&# cho kín. Nhìn thầy công vi&#c cũng không khó khăn l&#m, c&#ng v&#i nhi&#u công vi&#c đ&#ng

Tìm lời tác giả phù điêu chôn Bùn Thành

Tác Giả: Văn Thu / Bà Chi&u

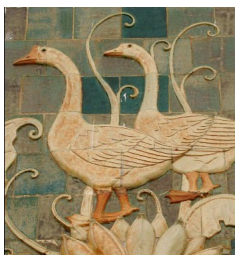
Thứ Sáu, 24 Tháng 8 Năm 2012 06:26

Đôi mình ở Biên Hòa, nên ông Ba Ngà vợ trác, đôi lời nhång tåm phù điêu đó cho hai ngái thå trá tiåp tåc công viåc.

ở Phù điêu hình bò và cá (cåa Nam)

Nhång thuån lời ban đåu, khi ở Sài Gòn hå tåo đåi u kiån cho mình, nhång bên cånh đó gåp cũng không ít khó khăn. ở cái cåa chính kåa xe låa, chå này vợ khuya cá biån vợ hå mån råm råm håi nó båc lên mà nó hôi tanh, muån ói våy, trong khi đó mình phåi ngå trên... nhång chiåc đång hå nåi cåa chính này. Ban ngày thì nhång chang chang, sáng có sång mù tåi đån måa phån, nhång giåc ngå lånh buåt là thå nhång nhång ngå i nghå nhån Biên Hòa này luôn cå gång đå hoàn thành công viåc đåc giao. Theo trí nhå cåa hai nghå nhån gåm, thì thåi gian hoàn thành 12 båc phù điêu cho bån cåa cåa chå Bån Thành khoång hai tháng trå lời chå không có hån, cũng mau låm!

ở Phù điêu hình vịt (cåa Båc)

Khi nhång båc phù điêu đã tång đåi hoàn tåt thì ngå i thå cå Ba Ngà xuång xem, chånh såa lời đôi chå còn thiåu sót. Hai ngå i thå trå hoàn thành công viåc đåc giao, hå phån khåi, đó là nhång kå niåm måt thåi nay khó phai må trong ký åc!

Lê Văn Mậu - tác giả nhäng bßc phù điêu.

Lê Văn Mậu (1917 - 2003) là một nhà giáo nhân häu và một điều khßc gia tài hoa. Sinh năm 1917 tßi Vĩnh Long. Năm 1930, lên Sài Gòn ß nhà ngß i cßu là bác sĩ Quß đß hßc trung hßc. Sau khi đßu Diplßme vào năm 1934, Lê Văn Mậu lên Biên Hòa xin hßc điều khßc trong đßp hß vßi ông Balick, hißu trßng trßng Mß nghß. Ông bà Balick là thân chß bác sĩ Quß nên rßt quß thßy và sßp xßp cho thßy ß Cù Lao Phß. Khi ông Balick hßa sß xin cho thßy hßc bßng hßc trßng Cao đßng Mß thußt Đông Dßng thì thßy quyßt đßnh bß hßc ban tú tài mà theo hßc trßng Mß nghß. Trong thßi gian hßc ß đßy, nhäng mßu sáng tác cßa thßy đßc Hßp tác xã Mß nghß Biên Hòa chßn đßa vào sßn xußt. Sau nhäng năm tháng hßc tßp, thßy đßu hßng nhßt kỳ thi tßt nghißp khóa ngày 2.7.1937.

Đoàn Trßng Kß thußt Biên Hòa tham đß khóa hßi thßo vß giáo đßc năm 1965 ßi Sài Gòn (Lê văn Mậu ßu tiên, bên trái)

Đßc ông Balick gißi thißu, cußi năm 1937, thßy đß vào trßng Cao đßng Mß thußt Đông Dßng không phßi qua thi tuyßn. Năm 1940, báo Pháp La volontß indochinoise nhßn xét phß bình:

“Tác phßm Đßm rßc cßa ông Mßu, do cách bß cßc và sß tìm tòi trong cách thß hißn, đß báo hißu mßt nghß sĩ tài năng”. Sau nhißu trßn trß tính suy, mùa hè năm 1942, thßy quyßt đßnh thôi hßc mßt năm trßc khi thi tßt nghißp, ông hißu trßng E. Jonchßre cho thßy mßt chßng chß vßi nhßn xét rßt tßt.

Theo thß mßi cßa ông Balick, Lê Văn Mậu trß thành giáo viên dßy môn điều khßc và môn vß cho trßng Mß nghß Biên Hòa kß tß năm 1944, là ngß i thß chân cho thßy Nhßt (Đßng Văn Qußi) nghß hßu. Tß đß thßy gßn bó vßi trßng Mß nghß, vßi Biên Hòa tròn nßa thß kß. Cußc đßi nhà giáo cßa thßy phßng lßng êm đßm. Năm 1963, thßy đßc cß làm hißu trßng trßng Mß

nghe Biên Hòa, nghệ thuật với tên mới là trường nghệ thuật Biên Hòa.

Năm 1973, trường nghệ thuật Biên Hòa có sự xáo trộn, thầy xin thôi chức hiệu trưởng và thầy chuyển dạy về trường Quốc gia Cao đẳng Mỹ thuật Sài Gòn làm giảng viên môn điêu khắc. Sau 1975, thầy tiếp tục dạy tại trường cũ, nghệ thuật có tên mới là ĐHMá thuật Tp.HCM, cho đến khi nghỉ hưu.

Ông Nguyễn Hoàng, hiệu trưởng nhận xét: “Ông là người thầy đã đóng góp nhiều công sức đào tạo cho đội ngũ điêu khắc miền Nam trước và sau giải phóng”.

Trong số nghiệp phẩm sáng tác của mình thầy Lê Văn Mậu đã sáng tác hàng trăm tác phẩm lớn nhỏ. Hiện nay được lưu giữ trên trang tại Bảo tàng Mỹ thuật Thành phố Hồ Chí Minh, Bảo tàng Đáng Nai, sưu tập nhân trong và ngoài nước. Chá xin kể một số tác phẩm tiêu biểu của thầy: Đác má Maria (1951, Nhà thờ Biên Hòa), Napoléon xem binh thuyền (1954, Pháp), Phát Thích Ca (1954, Chùa Xá Lái), Bóng xá tà (1964, Bảo tàng Mỹ thuật Thành phố Hồ Chí Minh), Đái thuyền Phan Thanh Gián (1964, Vĩnh Long), Trường nghệ thuật tài nguyên và kinh tế Biên Hòa (1967), Anh hùng Nguyễn Trung Trác (1968, đất trước chợ Rách Giá), Đài phun nước Cá hóa long (1968 - 1970, Công trường Sông Phố, Biên Hòa), Hùng Vương dựng nước (1989, Khách sạn Continental, Thành phố Hồ Chí Minh)... Thầy ba lần làm trưởng VIP đáng nhớ: trường Cựu hoàng Bảo Đái (1948), trường Trường học Ngô Đình Diám (1959) và trường Bà Sáu Thiáu (1970-1973). Và thầy đã sáng tác rất nhiều mũ mã phục vụ cho nghệ thuật sân khấu Biên Hòa.

Bài và ảnh sưu tầm của: Vá văn Thu / Bà Chiáu (Cựu sinh viên trường Cao đẳng Mỹ thuật Trưng tri